

ת"פ 404/12/16 - מדינת ישראל נגד נדיר בן איברהים אבו זעים

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 404-12-16 מדינת ישראל נ' אבו זעים

לפני כבוד השופט אמיר טובי

המאשימה מדינת ישראל

נגד

הנאשם נדיר בן איברהים אבו זעים

נוכחים:

ב"כ המאשימה: עו"ד גב' רינת לוי

ב"כ הנאשם: עו"ד אמיר מסארווה

הנאשם בעצמו

גזר דין

1. ביום 18.4.17 הודיעו הצדדים כי הגיעו להסדר טיעון במסגרתו חזר בו הנאשם מכפירתו, הוגש נגדו כתב אישום מתוקן בו הודה הנאשם והוא הורשע על סמך הודייתו והופנה לשירות המבחן לצורך עריכת תסקיר. לא הושגה הסכמה לעניין העונש ונקבע כי כל צד יטען, לעניין זה, באופן חופשי.

כתב האישום

2. בכתב האישום המתוקן (להלן: "כתב האישום") יוחסה לנאשם עבירת שוד בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 402(ב) + 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

3. בעובדות כתב האישום נאמר כי ביום 17.11.16, סמוך לאחר חצות, הלך ה' (להלן: "המתלונן") באחד הרחובות בחדרה, כשהוא אוחז בידו מכשיר טלפון סלולרי מסוג אייפון 6S (להלן: "הטלפון").

באותה עת, שהו ברחוב הנאשם ושלושה אחרים, שזהותם אינה ידועה למאשימה. משהבחינו במתלונן, הלכו אחריו במטרה לשדוד ממנו את הטלפון. הנאשם ואחד מהאחרים רצו לעבר המתלונן, ובצוותא חדא שדדו ממנו את הטלפון באופן שהאחר היכה את המתלונן בצווארו באמצעות שרשרת ברזל, ולאחר מכן

סטר הנאשם למתלונן, הפילו לרצפה, לאחר שהמתלונן ניסה לברוח, ונטל ממנו את הטלפון. לאחר מכן נמלטו הנאשם והאחרים מהמקום, כשהם נושאים עמם את הטלפון.

בהמשך אותו יום, מכר הנאשם את הטלפון לאחר, שפרטיו אינם ידועים למאשימה, תמורת סך של 1,400 ₪.

כתוצאה ממעשיהם של הנאשם ושל האחר, נחבל המתלונן בצווארו ובעינו הימנית מהמכה שקיבל באמצעות שרשרת הברזל.

4. בהתאם להסדר הטיעון, הודה הנאשם במיוחס לו, כאמור, והורשע על סמך הודייתו זו. בשים לב לגילו בעת ביצוע העבירה, 18 שנים, הוריתי על הפנייתו לשירות המבחן לצורך עריכת תסקיר בטרם שמיעת הטיעונים לעונש.

תסקירי שירות המבחן

5. בתסקיר שירות המבחן מיום 3.7.17 צוין כי מדובר בצעיר בן 18, רווק, הבן השלישי למשפחה המונה זוג הורים וחמישה ילדים, ואשר עובר למעצרו למד בבי"ס תיכון בכיתה י"ב. לפי דבריו, הוא נהג בעבר לשחק כדורגל באופן מקצועי אך לפני כשנה חדל בשל פציעה ברגלו. עוד אישר הנאשם בפני שירות המבחן כי ניהל קשרים גם עם חברים בעלי רקע שולי, אלא שמאז מעצרו הוא ניתק עמם כל קשר.

קצינת המבחן ציינה כי מעיון בגיליון הרישום הפלילי של הנאשם עולה כי אין לחובתו הרשעות קודמות וכי לא תלויים ועומדים נגדו תיקי מב"ד, לבד מהתיק נשוא הדיון. בשל ביצוע העבירה בתיק דנא, שהה הנאשם במעצר ובהמשך שוחרר למעצר בית בבית הוריו. אלא שבשל הפרה של תנאי מעצר הבית, הושב הנאשם לבית המעצר ובהמשך שוחרר למעצר בית בבית דודתו, ביישוב זמר.

6. שירות המבחן ציין כי בהתייחסותו לעבירה, נטל הנאשם אחריות לביצועה תוך שהביע בושה, צער וחרטה על התנהגותו. לדבריו, באירוע הנדון הוא יצא לבילוי עם חבריו, במהלכו הפריז בשתיית אלכוהול. בהיותו נתון תחת השפעת אלכוהול, הוא התקשה לפעול באופן מותאם ואף אינו זוכר את פרטי האירוע כולו. הנאשם שלל שימוש בסמים אך יחד עם זאת סיפר כי החל לצרוך אלכוהול לפני כשנה, בהיותו כבן 18, בנסיבות חברתיות. לדבריו, באירוע נשוא ענייננו, צרך כמות גדולה של אלכוהול מכפי שנהג עד אותה עת וכי מאז אותו אירוע הוא הפסיק לצרוך אלכוהול.

7. שירות המבחן התרשם מבחור צעיר, מופנם, אשר שמר לאורך חייו על יציבות כפי שבאה לידי ביטוי במסגרת החינוכית והינו נעדר מעורבות קודמת בפלילים, כפי שמעיד גיליון רישומו הפלילי. לנאשם מוטיבציה להתפתחות אישית וביסוס חייו, כפי שהדבר בא לידי ביטוי ברצון לסיים את לימודיו, להתגייס לצבא

ולשוב לשחק כדורגל תוך הבעת מוכנות לבחון את התנהלותו.

עוד התרשם שירות המבחן כי העבירה הנדונה בוצעה מתוך דחף רגעי, פזיזות ואי הפעלת שיקול דעת על רקע צריכת חומרים שהובילו להסרת עכבות ולהסלמה בדפוסי התנהגותו של הנאשם. קצינת המבחן ציינה כי הנאשם המצוי בראשית ביסוס חייו, מתקשה להסביר את הסיבות שהובילו אותו לביצוע העבירה הנדונה. בשים לב לכך שהרקע העומד בבסיס התנהגותו הבעייתית של הנאשם כרוך בצריכת חומרים ממכרים, ביקש שירות המבחן לדחות את הדיון בעניינו על מנת שהלה יעבור אבחון ייעודי בו יבחנו היבטים התמכרותיים לאלכוהול ובהתאם לאבחנה זו יוגש תסקיר משלים אודותיו.

8. בתסקיר מיום 4.1.18 ציין שירות המבחן כי במהלך תקופת הדחייה, הופנה הנאשם ליחידה להתמכרויות - נוער וצעירים, ונקלט במסגרת זו במהלך חודש אוגוסט 2017. צוין כי הנאשם משתף פעולה עם גורמי הטיפול לשביעות רצונם ומגיע באופן סדיר לפגישות אחת לשבוע גם בתקופה בה היה נתון במעצר בית. למותר לציין כי בחודש נובמבר 2017 הוסרו התנאים המגבילים בהם היה הנאשם נתון והוא שב להתגורר בחדרה. עוד נאמר כי הנאשם מבצע בדיקות שתן המעידות על נקיין משרידי סם ולפי דבריו, מאז ביצוע העבירה אינו צורך אלקוהול.

9. ועדת האבחון שנערכה בעניינו של הנאשם המליצה על המשך טיפול פרטני שנועד לטפל בשני מישורים - הרגשי, המשך בירור מעמיק על אודות מאפייניו ודפוסי אישיותו, מחשבותיו ורגשותיו, ותפקודי - המשך ליווי ותמיכה בהתארגנות לקראת מסלול חיים בוגר ועצמאי. הנאשם הביע נכונות להמשיך הטיפול ביחידה להתמכרויות. להערכת שירות המבחן, ההליך המשפטי, לצד תקופת מעצרו והתנאים המגבילים בהם היה נתון, וכן ההליך הטיפולי שהחל, סייעו לנאשם להפנים את התוצאות והמחירים הנגזרים ממעשיו. לפיכך, הוערך כי הימצאותו של הנאשם בהליך טיפולי הינה הכרחית וחיונית ותוביל להפחתת הסיכון להישנות התנהגות פורצת גבול.

10. לאור האמור ומבלי להתעלם מחומרת העבירה הנדונה, המליץ שירות המבחן כי בית המשפט יתן בכורה לשיקולי השיקום וימנע מענישה שעלולה לפגוע בהליכים הטיפוליים המתוארים. על כן, הוצע להמנע מענישה הכוללת רכיבי מאסר, גם בדרך של עבודות שירות, אשר תפגע במאמציו הנוכחיים של הנאשם לבסס את מצבו במישור התעסוקתי והטיפולי.

לפיכך, המליץ שירות המבחן להטיל על הנאשם צו מבחן למשך שנה, במהלכה ימשיך את הטיפול ביחידה להתמכרויות. במקביל, ועל מנת ליתן ביטוי להיבטים של תגמול ומחיר עונשי, הומלץ להטיל על הנאשם צו של"צ בהיקף של 250 שעות כענישה חינוכית ומציבת גבולות ברורים.

ראיות לעונש

11. מטעם המאשימה לא הובאו כל ראיות לעונש.

12. ההגנה העידה את אמו של הנאשם, גב' סמירה אבו זעים, אשר סיפרה על אודות השינוי שעבר בנה במהלך השנה האחרונה. לדבריה, הוא חדל מצריכת אלכוהול, חזר להתאמן בכדורגל אחרי תקופה ארוכה של פציעה, החל לעבוד בצורה סדירה ושומר על הכללים. מדובר באדם אחר לגמרי מכפי שהיה בעבר.

טיעוני הצדדים לעונש

13. בטיעוניה לעונש, ציינה המאשימה כי עבירות הרכוש, ובכלל זה עבירות השוד, הפכו לתופעה נפוצה, מדאיגה ומסוכנת וכי הפיתוי לביצוע הוא גדול ומשמעותי בשים לב לכך שמדובר בעבירות קלות יחסית לביצוע. לא בכדי ייחס המחוקק חומרה מיוחדת לעבירה זו וקבע לצידה עונש של 20 שנות מאסר. בהקשר זה הפנה ב"כ המאשימה לכך שביהמ"ש העליון עמד על הצורך להחמיר בענישה בעבירות מסוג זה על מנת להעביר מסר חד-משמעי בדבר היעדר סובלנות לעבירות הללו והצורך להגן על הציבור, על שלומו ובטחונו מפניהן. נאמר כי לבד מתחושת הפחד הנלווית לעבירת השוד, הרי שבמקרים של שוד טלפונים סלולריים נלווית גם פגיעה קשה בפרטיותו של קרבן העבירה. לעניין זה הפנתה המאשימה לפסיקה בה נקבע כי מעשי השוד של מכשירים סלולריים הפכו לתופעה שניתן להגדירה "מכת מדינה" וכי על ביהמ"ש לתרום את תרומתו למלחמה בתופעה זו על דרך של הטלת עונשים מחמירים.

14. בהתייחס למתחם העונש ההולם, הפנתה המאשימה לתכנון שקדם לביצוע העבירה, המתבטא בכך שהנאשם, יחד עם חבריו, עקבו אחר המתלון, הצטיידו בשרשרת ברזל ויצאו לפעולה כשם שצוות יוצא לפעולה צבאית, בעודם מחלקים את התפקידים ביניהם, כפי שניתן לראות בתיעוד החזותי של האירוע (ת/34 א'). עוד הוסיפה המאשימה כי חלקו היחסי של הנאשם בעבירה הוא מרכזי. אמנם לא הנאשם הוא שתקף בפועל את המתלון בשרשרת הברזל, אולם הוא רץ מיד לאחר מכן לעברו, סטר לו והפילו ארצה תוך שנטל ממנו את הטלפון הנייד שהיה ברשותו. המאשימה הפנתה בנוסף גם לנזק שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה, לנזק שנגרם בפועל, לסיבות שהובילו את הנאשם לביצוע העבירה וליכולתו להבין את הפסול במעשיו.

15. בשים לב לנסיבות האירוע ולמדיניות הענישה הנוהגת, עתרה המאשימה לקבוע כי מתחם העונש ההולם במקרה דידן נע בין 4 ל-6 שנות מאסר בפועל.

16. בהתייחס לתסקיר המבחן סבורה המאשימה כי אין מקום לאמץ את ההמלצות הנכללות בגדרו. נאמר כי הטענה לפיה הנאשם היה תחת השפעת אלכוהול בעת ביצוע העבירה אינה מוזכרת בגרסתו המוקדמת של הנאשם והועלתה רק בביהמ"ש. מדובר בעדות כבושה שאין לה כל תימוכין ואין ליתן לה כל משקל. שנית, עיון בתיעוד החזותי של האירוע מלמד כי הנאשם הבין היטב את חלקו באירוע ופעל בתיאום עם יתר המעורבים, באופן שאינו מתאים למי שמצוי בגילופין. המאשימה הוסיפה וטענה כי תסקיר שירות המבחן

מהווה רק המלצה לבית המשפט והוא אך נדבך אחד ממערכת השיקולים שעל בית המשפט להביאם בחשבון.

17. בהתייחס לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, הפנתה המאשימה לכך שהנאשם הודה אמנם בכתב האישום ובכך חסך זמן שיפוטי יקר אלא שהודאתו באה לאחר שמיעת עדותו של המתלונן. עוד הוסיפה המאשימה כי אין לזקוף לזכותו של הנאשם את שיתוף הפעולה שלו עם רשויות האכיפה, שכן על אף הודייתו במשטרה במהלך חקירתו, בהמשך הוא חזר בו מן ההודאה וגם הגרסה בה הודה סותרת במידה רבה את שהתרחש בפועל.

18. בפתח טיעוניו לעונש, שלל הסנגור את טענת המאשימה לפיה סוגיית האלכוהול עלתה רק לצורך השיקול העונשי. בהקשר זה הפנה להודאת הנאשם מיום 21.11.16, שם אמר הנאשם כי היה "מסטול".

19. ב"כ הנאשם הפנה לכך ששולחו הודה בהזדמנות הראשונה עם תיקון כתב האישום בעבירה המיוחסת לו, וכי מדובר בתיקון המתייחס לחלקו של הנאשם באירועים, שעה שכל שיוחס לו הוא שסטר למתלונן והפילו ארצה. למעשה, הנזק למתלונן נגרם בשל האלימות שהפעיל כלפיו האחר שהיכה אותו באמצעות שרשרת ברזל.

20. עוד הפנתה ההגנה לשיתוף הפעולה המלא מצידו של הנאשם עם שירות המבחן. מדובר במי שבמועד ביצוע העבירה היה בן 18 ו-10 ימים, כלומר גילו גובל בגיל הקטינות, על כל המשתמע מכך. בהקשר זה הפנה הסנגור להלכות המתייחסות לבגירים צעירים ולמשקל אותו יש לייחס לתסקירים המוגשים בעניינם.

בענייננו, מהתסקירים שהוגשו עולה כי הנאשם נמצא בעיצומו של הליך שיקומי וכי הטלת עונש מאסר שירוצה בפועל עלולה לסכל את ההליך השיקומי שעשה עד כה ולהכניסו למעגל העברייני. בנסיבות, נטען כי יש לבכר את ההליך השיקומי על פני ענישה הכוללת מאסר בפועל, בייחוד בשים לב לכך שמדובר בנאשם הנעדר כל עבר פלילי.

21. ב"כ הנאשם הציג אסופת פסיקה בה נדונו מקרים בהם הקל ביהמ"ש בעונשם של נאשמים שהורשעו בעבירות שוד אף בנסיבות מחמירות, כאשר סיכויי השיקום היו גבוהים ובייחוד שעה שמדובר היה בנאשמים צעירים נעדרי עבר פלילי.

דברו האחרון של הנאשם

22. בדברו האחרון הביע הנאשם חרטה על מעשיו, הודה כי עשה טעות והתחייב שלא להגיע יותר לביהמ"ש.

דין והכרעה - קביעת המתחם ההולם

23. לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, על בית המשפט לבחון את הערך החברתי שנפגש מביצוע העבירה, את מידת הפגיעה בו, את מדיניות הענישה הנהוגה ונסיבות הקשורות בביצוע העבירה, כמפורט בסעיף 40ג' לחוק העונשין.

24. בעניינינו, הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה הוא הערך של שלמות גופו וקניינו של אדם. מעשיו של הנאשם פגעו בשלומם של המתלונן, בגופו וברכשו. החוויה שחוה מהמעשה העברייני, בעודו הולך באחד מרחובות העיר, מקום שאמור להיות מוגן ובטוח בעבורו, היא חוויה קשה שלא רק פגעה בתחושת הביטחון האישי שלו אלא פגעה בו פיזית באופן ממשי.

25. ב"כ הנאשם הרחיב בטיעונו על האבחנה שיש לעשות בין סעיף 402(א) לחוק העונשין לבין סעיף 402(ב) ולגבי מידת האלימות הנדרשת על מנת שמעשה השוד ייכנס לגדרו של סעיף 402(ב). בהקשר זה הפנה לע"א 1964/16 **בושנאק נ' מדינת ישראל** (25.5.2017) שם נקבע כי:

"כאשר עסקין בשימוש באלימות כנסיבה מחמירה, מדיניות ראויה מחייבת קיומו של מדרג בין סעיף 402(א) לסעיף 402(ב) בכל הנוגע לחומרת האלימות שננקטה נגד קורבן השוד ולא שכל מקרה של שימוש באלימות נגד גופו של אדם תוך כדי שוד יהווה, באופן גורף, נסיבה מחמירה. אם לא נאמר כן, נמצא מרוקנים מתוכן את האבחנה שיצר המחוקק בין עבירת היסוד לבין סעיף הנסיבות המחמירות".

לשיטת ההגנה יש באותו פסק דין כדי להשליך על השיקול העונשי כאשר בית המשפט יבוא לגזור את עונשו של הנאשם.

אין בידי לקבל טענה זו. ראשית, הנאשם הודה בביצוע העבירה לפי סעיף 402(ב) ואין מקום לטעון כנגד הודייה זו במסגרת הטיעונים לעונש. שנית, וזה העיקר, סעיף 402(ב) לחוק העונשין מונה מספר תנאים על מנת שמעשה השוד ייחשב כזה שנעשה בנסיבות מחמירות, כאשר מידת האלימות היא רק אחד התנאים. וזו לשונו של הסעיף:

"היה השודד מזוין בנשק או במכשיר שיש בהם כדי לסכן או לפגוע, או שהיה בחבורה, או שבשעת השוד או בתכופ לפניו או לאחריו הוא פצע אדם, הכהו או השתמש באלימות אחרת כלפי גופו, דינו - מאסר עשרים שנים".

אין חולק בעניינינו, כי הנאשם פעל בחבורה ולא היה לבדו. די בכך על מנת לקבוע כי הוא ביצע את העבירה בנסיבות מחמירות, אף מבלי להתייחס למידת האלימות שננקטה כנגד המתלונן.

26. זאת ועוד, עוצמת האלימות שהופעלה כנגד המתלונן אינה המדד היחיד לקביעת חומרת המעשה בו הורשע הנאשם. מדובר בשוד של טלפון נייד לגביו הצמיד בית המשפט העליון את צמד המלים "מכת מדינה" בציינו (ע"א 588/13 פלוני נ' מדינת ישראל (27.8.2013):

"למרבה הצער, הפכו, בתקופה האחרונה, מעשי השוד ובעיקר ככל שמדובר בשוד של מכשירים סלולאריים יקרי ערך, לתופעה שניתן להגדירה כ"מכת מדינה", כאשר חדשות לבקרים מדווחים אנו על תקיפה של קורבנות חסרי הגנה, על-ידי שודדים אלימים וחסרי מעצורים, המבקשים לשדוד את רכושם ולזכות ברווח כספי קל וזמין (ראו, לעניין זה, דברי חברתי, המשנה לנשיא מ' נאור בע"פ 6378/11 בסול נ' מדינת ישראל (31.7.2012) [פורסם בנבו]). מעבר להיבט הכספי והכלכלי של התופעה, יש ליתן את הדעת לפגיעות הפיזיות, ולא פחות חמור מכך, לפגיעות הנפשיות הנגרמות לקורבנות העבירה, בצד הפגיעה בשלומם ובבטחונם של הציבור בכללותו.

על רמת הענישה בעבירות אלה, ועל מגמת ההחמרה בענישה לאור התגברות התופעה, ניתן ללמוד מפסיקתו של בית משפט זה בע"פ 3683/12 צגוקי נ' מדינת ישראל (20.12.2012) [פורסם בנבו] ; ע"פ 3160/12 כריסטיאן נ' מדינת ישראל (21.4.2013) [פורסם בנבו] ולאחרונה, ע"פ 5535/12 כאברי נ' מדינת ישראל (1.5.2013) [פורסם בנבו] , שם הועמדו עונשי המאסר, אשר הושתו על המערערים שהיו נטולי עבר פלילי, על 40 ו-46 חודשי מאסר לריצוי בפועל."

27. בבואי לבחון את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, אני רואה לקבוע כי חלקו של הנאשם לא היה זניח כלל ועיקר. נכון שלא הנאשם הוא שהיכה את המתלונן בשרשרת הברזל, אך היה זה הנאשם שסטר לו, הפילו ארצה ובסופו של דבר נטל מידי את הטלפון שהיה ברשותו. בהמשך, הוא אף מכר את השלל שנגנב.

מצד שני אין בידי לקבל את טענת המאשימה לפיה העבירה בוצעה בגב התארגנות מוקדמת. הנאשם ויתר השותפים עקבו אמנם אחר המתלונן, אך נאמר כי עשו כן לאחר שהבחינו בו. אין כל אינדקציה לכך שארבו למתלונן או לקורבן מזדמן אחר. הוא הדין לגבי השימוש בשרשרת הברזל שנעשה בידי האחר. בהעדר ממצא כי הלה הצטייד בשרשרת לצורך ביצוע העבירה, אין בידי לקבוע כי נעשו תכנון, הצטיידות והתארגנות מוקדמים לביצוע מעשה העבירה. מבלי להמעיט מחומרת העבירה והאלימות שננקטה כלפי המתלונן, אני רואה לציין כי זו לא היתה במדרג חומרה גבוה.

28. עיון בפסיקה מלמד על קיומו של מנעד רחב של עונשים המוטלים בעבירות של שוד, והענישה רחוקה מלהיות אחידה.

לדעתי, בהתחשב בנסיבות ביצוע העבירה במקרה דידן, בשים לב לפגיעה בערכים המוגנים ומדיניות הענישה הנהוגה, מתחם העונש הראוי, בהתבסס על עיקרון ההלימה, נע בין 12-48 חודשי מאסר לריצוי בפועל.

חריגה ממתחם העונש ההולם

29. סעיף 40ג (ב) לחוק העונשין מורה כי בית המשפט יגזור את עונשו של הנאשם בתוך מתחם העונש שקבע, ואולם הוא רשאי לחרוג מהמתחם בשל שיקולי שיקום או הגנה על שלום הציבור. בהמשך מורה סעיף 40ד (א) לחוק כדלקמן:

"קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקומו, וכן להורות על נקיטת אמצעי שיקומי כלפי הנאשם, לרבות העמדתו במבחן לפי סעיפים 82 או 86 או לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969".

30. בענייננו, סבורני כי ראוי בנסיבותיו המיוחדות של תיק זה לחרוג ממתחם העונש ההולם לקולא מטעמי שיקומו של הנאשם. ראשית מדובר בצעיר שהיה על סף בגרות בעת ביצוע העבירה (18 ועשרה ימים). במובן זה נמנה הנאשם על קבוצת הבוגרים הצעירים, לגביה יש לייחס משקל יתר לסיכויי השיקום מזה הנהוג אצל מורשעים בגירים. עמד על כך בהרחבה בית המשפט בע"פ 7781/12 פלוני נ' מדינת ישראל (25.6.2013) בקבעו:

"בכל הנוגע למדיניות הענישה, יצר המחוקק מבנה מדורג, שבו ככל שגילו של נאשם צעיר יותר, כך יהווה הדבר שיקול משמעותי יותר להעדפת שיקולי השיקום על פני שיקולי ההרתעה והגמול. כפי שיפורט להלן, מבנה מדורג זה הקבוע בחקיקה משקף את מציאות החיים, שבה לא ניתן לקבוע גבול דיכוטומי ומוחלט שלפניו אדם הוא קטין ולאחריו הוא בגיר".

בשורה ארוכה של החלטות אחרות, עוד קודם להחלטה הנ"ל, קבע בית המשפט כי יש להעניק משקל נכבד לפוטנציאל השיקומי ככל שהוא עולה מתסקיר שירות המבחן. נקבע כי "שיקולי השיקום מקבלים משנה תוקף, כאשר גילו של המערער קרוב לגיל הקטניות ולפניו פרושים כל חייו" (ע"פ 8480/12 בלצא נ' מדינת ישראל (23.1.2013) וראו עוד: 2403/13 פרי נ' מדינת ישראל (8.4.13)). בע"פ 7781/12 הנ"ל סיכם בית המשפט את השיקולים המיוחדים את קבוצת ה"בגירים הצעירים" בקבעו:

"לאור כל האמור לעיל, לגישתי, יש מקום להתחשב במסגרת שיקולי הענישה בייחודיותה של קבוצת 'הבגירים הצעירים'. חשוב להבהיר כי אין בקביעתנו זו כדי לקבוע כי בגזירת עונשם של קבוצה זו, יש לשקול שיקולים זחים לאלו של קטינים. יחד עם זאת, על בית המשפט בקובעו את עונשו של 'בגיר צעיר' לייחס לגילו משקל משמעותי. במסגרת זאת, עליו לשקול בין היתר את קרבתו לגיל 18, ההשפעה האפשרית של מאסר בפועל על שיקומו ומצבו הנפשי, ובגרותו. הכל כעולה מתסקיר המבחן שיוגש בפניו בטרם גזירת העונש".

כאמור, בענייננו מדובר בנאשם שנכנס לגיל הבגרות אך ימים ספורים לפני מעשה העבירה. לכן ראיתי לייחס משקל משמעותי לגילו הצעיר.

31. אלא שהגיל לבדו אינו מהווה חסינות מפני ענישה הולמת, שכן אף לגבי קטינים נקבע כי הקטינות אינה מהווה מחסום מפני הטלת עונשים מחמירים, מקום שהדבר מתחייב, וקטין אינו חסין באופן גורף מפני ענישה, רק על שום קטינותו.

32. לצד גילו הצעיר, עומדת לזכות לנאשם העובדה שהודה במיוחס לו בשלב מוקדם ונטל אחריות על מעשיו. כן ראיתי ליתן משקל לעובדה שמדובר בצעיר נעדר כל עבר פלילי וכי זו הסתבכותו הראשונה בפלילים.

33. אלא שהנימוקים שמניתי - גילו של הנאשם והעדר עבר פלילי - אין בהם כשלעצמם כדי להוביל לסטייה ממתחם העונש. הנימוק העיקרי לסטייה זו טמון בסיכויי השיקום הטובים של הנאשם ובהליך השיקום בו פסע ואשר הניב תוצאות חיוביות ופוטנציאל שיקומי של ממש. על חשיבותו של שיקול השיקום עמד בית המשפט לא אחת. בע"פ 1399/91 ליבוביץ נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1), 177 נקבע כי:

מן המפורסמות הוא, כי שיקומו של העבריין הוא אחד השיקולים החשובים במכלול דרכי הענישה ומטרותיה. אכן, שיקול זה, ככל שיקול אחר בסוגיה זו, אינו עומד בפני עצמו, אלא יש לאזנו עם מכלול השיקולים האחרים שעמדנו עליהם בתחילתם של דברינו, הכול לפי העבירה, העבריין ונסיבות העניין (ראה: ע"פ 212/79 [1] הנ"ל; ע"פ 344/81, 359 [2] הנ"ל, בעמ' 322-324; ולאחרונה - ע"פ 490/89 פלוני נ' מדינת ישראל [7], בעמ' 98). אך יש שבנסיבות מיוחדות ונכונות שיקול השיקום מרכזי ומיוחד הוא בשקלול שיקולי הענישה. אמרנו על כך במקום אחר (ע"פ 433/89 אטיאס נ' מדינת ישראל [8], בעמ' 174-175):

"כידוע, אחד השיקולים החשובים בשיקולי הענישה הוא מהותה של העבירה וחומרתה; שיקול זה קשור, בדרך כלל, בקשר הדוק עם שיקולי ההרתעה, למען ישמעו וייראו. לשני שיקולים אלה מיתוסף שיקול נוסף, והוא - קיום מדיניות אחידה, ככל האפשר, שתשמש כקו מנחה וכמורה דרך בעולמה של ענישה. ושיקול אחרון זה יפה הוא במיוחד לפסיקתו של בית המשפט העליון, שהמחוקק הפקידו על קביעת מדיניות זו. בנוסף לכל השיקולים האמורים, קיים ועומד השיקול החשוב והמהותי של תיקונו של הנאשם ושיקומו, ובהתקיים, במקרה מסוים, נסיבות מיוחדות ונכונות, ייתכן ששיקול אחרון זה יגבר על השיקולים האמורים האחרים ויקבע, באותו מקרה מסוים, את מידת העונש וצורתו. ענישתנו היא ענישה אינדיבידואלית של כל עבריין באשר הוא שם (ע"פ 291/81, בעמ' 442). זאת תורת הגישה האינדיבידואלית בתורת הענישה, המקובלת עלינו כקו מנחה בסוגיה קשה וסבוכה זו של הענישה ומטרותיה, ואין אנו רשאים ל'הקל' על עצמנו ולהחמיר עם הנאשם, מתוך הסתמכות על הנימוק והחשש שמא הקלה במקרה מסוים הראוי לכך תשמש תקדים למקרים אחרים שאינם ראויים לכך. חזקה על בית המשפט שיידע להבחין בין מקרה למקרה לגופן של נסיבות ולעיצומם של דברים" (ההדגשה שלי - מ' א').

34. שירות המבחן עמד באריכות, בשני התסקירים שערך בעניינו של הנאשם, על הדרך השיקומית שעשה הנאשם, על כנות כוונותיו ומאמציו, על התוצאות הטובות שהניב אותו הליך ועל הסיכויים הטובים לשיקומו וחזרתו לדרך הישר. נוכח סיכויי השיקום הטובים ובשים לב לגילו הצעיר של הנאשם, אין ספק כי יש ליתן משקל נכבד לשיקומו וחזרתו לחברה כאדם נורמטיבי ומתפקד. בכך תצא כלל החברה נשכרת. קטיעת המהלך הטיפולי בדרך של הטלת מאסר בפועל תשים לאל את המאמץ שהוא עשה עד כה ואת ההשקעה של הגורמים הטיפולים.

לפיכך, לא ראיתי יסוד לקבל את עמדת המאשימה שעתרה לדחות את המלצותיו של שירות המבחן. בנסיבות בהן הליך השיקום מהווה נדבך מרכזי בשיקולי בית המשפט, ראוי להעניק משקל יתר להמלצות אלו.

עמד על כך בית המשפט בע"פ 49/90 **מדינת ישראל נ' פלוני**, פ"ד סג (1), 752 בקבעו:

"בהליך שבו שיקולי השיקום והטיפול הם באופן אינהרנטי לב ליבו של העניין, יש לתת משקל יתר להמלצות אנשי המקצוע מהדיסציפלינה הטיפולית. הגם שתסקירי שירות המבחן הינם בגדר המלצה בלבד שאינה מחייבת את בית המשפט [ראו: אהרן ברק "התסקיר וקצין המבחן למבוגרים" כתבים, בעריכת ח"ה כהן ו' זמיר 653 (2000)]; אלי שרון שיטת המבחן בדין הפלילי 258 (1987); חיה כהן-זנדבנג "על מעמדו של שירות המבחן בהליך הפלילי" משפטים כה 435 (1995); רע"פ (8787/03) מנסור נ' מדינת ישראל (לא פורסם, [פורסם בנבו], 11.1.2004)]."

הדברים אמנם נאמרו לגבי שיקומם של קטינים, אך הם הולמים גם את ענייננו, בשים לב לגילו הצעיר של הנאשם ולתוצאות החיוביות שהשיג הטיפול.

35. בהינתן סיכויי השיקום הטובים, גילו הצעיר של הנאשם ונסיבותיו המיוחדות והיותו מצוי על מסלול השיקום, ראיתי לחרוג לקולא ממתחם העונש ההולם. לפיכך אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים:

א. צו מבחן לתקופה של 12 חודשים.

ב. צו שירות לתועלת הציבור בהיקף של 250 שעות. שירות המבחן יכין תוכנית שתוגש לאישורו של בית המשפט תוך 45 יום.

הוסברה לנאשם משמעות צו המבחן וצו השירות לתועלת הציבור וההשלכות של אי מילוי הצווים בדיוקנות.

ג. 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים לבל יעבור הנאשם כל עבירת רכוש או אלימות מסוג פשע וירשע בגינה.

זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך 45 יום.

ניתן היום, ח' שבט תשע"ח, 24 ינואר 2018, בנוכחות הצדדים.